

kostelů, kostelů řádových i kapitulních, jejich obsazování duchovními a v neposlední řadě také jejich včlenění do církevní správy. Naopak upustil od rozboru vývoje patronátních práv, farních okrsků a majetkových poměrů, jejichž rekonstrukce by vydala na další samostatnou publikaci, a zůstává otázkou, zda by byla z dochovaných pramenů vůbec proveditelná. Jokeš v této části poukazuje na problematičnost jednoznačného určování farních kostelů a vzájemných vazeb mezi farními a filiálními kostely, a to nejen v lokalitách, kde byly dva či více kostelů a z pramenů není jednoznačně čitelné, při kterém z nich byla fara, ale také v případech, kdy se dochovaly pouze fragmentární zprávy, např. jen o duchovních. Závěrečná kapitola je věnována formování děkanátů v prostoru západní Moravy. Zde měl autor na rozdíl od situace v Čechách k dispozici jen zlomky pramenů. Sledovaná oblast zahrnovala podle jeho zjištění čtyři celé děkanáty (znojemský, bitovský, tasovský a třebičský), přičemž pravděpodobně na toto území zasahovaly ještě další děkanáty (prokazatelné je to v případě tišnovského).

Kniha Petr Jokeš je příkladem precizní práce s prameny, jejímž výsledkem je detailní analýza a rekonstrukce kostelní i farní sítě v prostoru západní Moravy. V tomto ohledu nemá publikace mnoho analogií ani pro vývoj v Čechách, snad jen s výjimkou práce Josefa Kurky.

EVA DOLEŽALOVÁ

Ecclesia als Kommunikationsraum in Mitteleuropa (13.–16. Jahrhundert), hg. von Eva DOLEŽALOVÁ – Robert ŠIMŮNEK, Oldenbourg Verlag, München 2011 (= Veröffentlichungen des Collegium Carolinum 122)

386 s., ISBN 978-3-486-70661-1

Sborník čtrnácti studií z oboru historie a dějin umění zpřístupňuje referáty ze setkání českých a německých historiků, které se uskutečnilo v Praze v září roku 2009. Úvodní text sestavený editory slibuje mnohé – jako místo určené ke komunikaci má být pojednána *Ecclesia* coby sakrální prostor, ale také jako církev v jejím institucionálním a sociálním významu. Stručně jsou shrnuta východiska a výsledky dosavadního studia komunikace ve středověku obecně, její prostředky a mechanismy, a to jak verbální a písemné, tak symbolické v nejširším smyslu

zahrnujícím architekturu, výtvarné umění nebo například rituály. To vše s důrazem na prostředí církve a sakrálního prostoru, ve kterém se všechny tyto prvky intenzivně prolínaly a navzájem doplňovaly. Vlastní příspěvky jsou rozčleněny do tří okruhů: *Die Rolle der Amtskirche, Die Kirche als öffentlicher Sakralraum a Deutungsmuster und Diskursräume*. Na konci svazku nechybí závěrečné shrnutí, byť spíše mechanické, nebo osobní a místní rejstřík, které podtrhují pečlivou přípravu svazku po formální stránce.

Obsah sborníku však působí méně svěřeně a spíše rozporuplně. Publikované texty se dotýkají zvoleného tématu jen zčásti, místy dokonce vůbec. Také střeoevropské zaměření avizované v názvu jen málokdy opouští rámec bohemikálních souvislostí. Vedle studií k reprezentaci v sakrálním prostoru (L. Wolfinger o vídeňském svatoštěpánském chrámu) nebo k roli papežských vyslanců v komunikační a mocenské strategii kurie ve druhé polovině 15. století (W. Untergehrer) najdeme nejen další metodicky podnětné texty (z českého pohledu zvláště výzkum sociálních sítí kolem duchovních institucí na příkladu minoritů a františkánů od R. Šimůnka nebo příspěvek J. Stočese k pražské právnické univerzitě jako místu, kde se rodily vazby mezi elitami církevní hierarchie především z oblastí severní Evropy), ale i články vzhledem k tématu nahodilé nebo napojené na studium komunikace jen zčásti a druhotně. Přesto i další než jen jmenované studie nabízejí zajímavá témata a postřehy. U. Tresp hodnotí vztah mezi Karlem IV. a českou šlechtou na pozadí pojmu České koruny, svatováclavského kultu, a mj. se vrací k erbovní galerii na hradu Lauf u Norimberka, R. Schmitz-Esser shrnuje důvody, které vedly k vyloučení určitých skupin zemědělců z pohřbu v posvěcené půdě, M. Čechura podává přehled o mnohostranných funkcích středověkých hřbitovů nebo J. Záruba-Pfeffermann studuje funkci portrétů císaře Zikmunda Lucemburského v radních síních střední Evropy v protikladu s vyobrazeními bolestného Krista v prostředí utrakvistických Čech.

Sborník spíše než jako zpracování avizovaných otázek vyznívá jako příležitost představit v jednom svazku dílčí témata, kterým se aktuálně či dlouhodobě věnují zastoupení autoři a autorky, a najít pro ně společné pojmenování.

VOJTĚCH VANĚK